

НАРОДНОПІСЕННА ТВОРЧІСТЬ КОНОТОПЩИНИ

Фесенко А.П., *студент*
Конотопський інститут СумДУ

Пісенна творчість українського народу багата й різноманітна. З глибокої давнини супроводжує вона життя трудівника. Жоден із фольклорних жанрів не може порівнятися з піснею широтою охоплення життєвих явищ, відображення народного світосприймання, моралі, естетичних уподобань. Створена в незапам'ятні віки, вона хвилює й сьогодні правдивістю, свіжістю і щирістю почуттів, чарує поетичністю, художньою красою.

В неосяжному океані народної пісенності важливе місце посідають соціально-побутові (або суспільно-побутові) пісні: козацькі, чумацькі, кріпацькі, рекрутські, солдатські, бурлацькі, наймитські, заробітчанські, робітничі. Розвинулися вони на основі традиції, виробленої ще раніше обрядовою і позаобрядовою ліричною та епічною пісенністю, продовжуючи і збагачуючи її. Це ліричні твори, де на перший план виступає ідейно-емоційне ставлення до події, а оповідальний елемент відіграє підпорядковану роль (на відміну від епічних і ліро-епічних).

У соціально-побутовій ліриці відобразилися думки, почуття, настрої народу, викликані явищами, подіями чи обставинами суспільного життя, класовими суперечностями, боротьбою проти іноземних загарбників та феодально-капіталістичного гноблення. Взяті в сукупності, ці пісні дають широку, правдиву картину історичного буття народу. В них особливо виразно виявляються його волелюбність, ненависть до насильства й експлуатації, мрії про справедливий суспільний лад.

Розвиток кожного виду суспільно-побутової лірики пов'язаний з певним періодом у житті народу. Ці пісні дають узагальнене відображення характерних для нього явищ, ситуацій. На відміну від історичних пісень, вони не приурочуються до конкретної події, факту чи особи. Їхні герої — козаки, чумаки, наймити, заробітчани — також узагальнені, типові образи.

Внаслідок особливостей фольклорного побутування у народній пісні, яка живе протягом століть, часто спостерігаються нашарування різних епох, переплетення різних мотивів. Так, у піснях про сторожового козака мотив боротьби з турецько-татарськими нападниками почав витіснятися темою кохання; пісні про виряджання козака в похід, розлуку з рідними, смерть на полі бою у пізніші часи виконувалися — з більшими чи меншими змінами відповідно до нових обставин — як рекрутські та солдатські. Соціально-побутові пісні завжди перебували у взаємодії з усіма жанрами і видами народної пісенності.

Усна народна творчість (фольклор) є духовною творчістю народу. Образно збагачені теми, мотиви, форми усної творчості виникають внаслідок складної єдності і взаємодії індивідуального осмислення дійсності та колективної художньої свідомості. У процесі свого побутування жанри словесної народної творчості переживають різні періоди своєї історії. Стійкість побутування фольклорних текстів у народі пояснюється не тільки художньою цінністю, а й швидкістю змін у житті. Світогляді смаках їх основних творців і носіїв-виконавців.

Незважаючи на яскраве національне забарвлення, у піснях часто виявляється подібність мотивів, образів, сюжетів, що пояснюється закономірністю соціального розвитку.

У наш час вивчення фольклору є актуальним. Жодна гуманітарна наука не обходиться без фольклорних матеріалів. Дослідники поступово усвідомлюють, що розгадки та пояснення багатьох явищ української духовної культури криються у творчості народу.

Керівник: Завалій Л.П., *ст. викладач*